

LLIBRES

Agustí Bruach i altres

JOSEP SOLER I SARDÀ. COMPONDRE I VIURE

Ed. Andana. Vilafranca, 2010.

Ampli i completíssim volum coordinat per Joan Cuscó i dedicat a la personalitat i obra del compositor vilafranquí Josep Soler, amb aportacions de nou estudiosos i coneixedors de la seva labor, amb el complement d'un DVD amb el documental dirigit per Eva Vila *Josep Soler. L'espai d'un mateix*, un segon DVD amb la filmació de l'estrena de la seva obra coral *El misteri de Sant Francesc*, i un CD amb una antologia de la seva obra. Hi ha edició castellana a Libros del Innombrable, Saragossa 2010.

Obre l'edició Àngel Medina de la Universidad de Oviedo amb una primera aproximació a l'obra de Soler. El segueixen unes breus prosas del mateix Josep Soler tot recordant espais vilafranquins que són referència a les seves obres, però també entorns i referents mitològics o d'ampli abast cultural en un intent notable de defugir el localisme sense oblidar mai les arrels. Per la seva banda, Joan Cuscó ens proposa una aproximació a Soler en el període comprès entre 1935 i 1960 que abraça els seus primers estímuls musicals fins a la seva primera formació, és a dir el període en què el trobem més vinculat a Vilafranca, i encara proposa un exercici de situar Soler en la panoràmica general dels músics, escriptors i intel·lectuals vilafranquins del segle XX.

Per la seva banda, Leticia Sánchez Andrés, de la Universidad Autónoma de Madrid, es planteja la música com a cosmologia i ètica en el pensament de Josep Soler. Cèsar Calmell, de la Universitat Autònoma de Barcelona, estudia el treball del compositor en base als seus escrits sobre música. El volum aplega encara un text sobre Josep Soler escrit a París el 1968 pel compositor René Leibowitz. L'organista Agustí Bruach reflexiona sobre la música d'orgue com a litúrgia sonora d'un memorial íntim així com sobre la música escènica i el significat ètic de la creació artística.

En una altra perspectiva el pianista Diego Fernández Magdaleno escriu sobre la música per a piano de Soler, que considera una de les més àmpli-

es i profundes de tota la música contemporània. Per la seva banda el director coral Teodor Roura analitza la producció musical de Josep Soler en l'àmbit de la música vocal. Clouen el volum dues reflexions del clarinetista Joan Pere Gil Bonfill sobre cançons de bressol i poesia de cambra.

Per als que patim, tot i els nostre esforços, del més total analfabetisme musical, resulta sorprenent la informació que s'aplega en els apèndixs que completen aquest amplíssim, excel·lent i, evidentment, merescudíssim volum de reconegut homenatge. El primer apèndix és una cronologia musical de Josep Soler que va de la primera obra, datada el 1951 fins a les darreres estrenes d'aquest 2010, entre un i altre centenars de treballs que en un segon apèndix es cataloguen en música escènica (òpera, música escènica i edicions d'òpera), obres per a orquestra (orquestra sola, orquestra de corda i concerts orquestrals), música vocal (veu solistes/cor i orquestra, veu solista i orquestra, veu/cor i acompanyament instrumental, cor a capella, cor i orgue, cor, orgue i solista vocal, veu i piano, veu i orgue, veu i altres instruments i cantares de cambra), conjunt instrumental (dos instruments, tres instruments, quatre instruments, cinc instruments i grup instrumental), música per a instrument solista (orgue i piano) i edicions i instrumentacions. Finalment, un tercer apèndix cataloga els enregistraments, prop d'un centenar, als quals cal afegir algunes filmacions en DVD. Heus ací la perspectiva completa a dia d'avui de la labor creativa d'un músic infatigable, d'un creador tan intens com mal i poc conegut a casa nostra.

J.S.B.

Joan Cuscó i altres

LA CIUTAT DELS ÀNGELS

Ed. Vinseum. Vilafranca, 2010.

Amb motiu dels actes organitzats a Vilafranca el 13 de març del 2010 amb motiu dels 75 anys de Vinseum i de Josep Soler i Sardà i la presentació dels llibres *Josep Soler i Sardà. Compondre i viure*, i *Llibre d'orgue de Santa Maria de Vilafranca del Penedès* i del CD *Poema de Vilafranca*, es va editar aquest opuscle que acull quatre textos breus. L'obre Joan Cuscó amb una reflexió sobre Vila-

franca, Eugeni d'Ors i Josep Soler. Heus ací un text que situa històricament la tomba "A Matilde" i la incidència que aquesta té en poetes i compositors musicals, la relació d'Ors amb els compositors del seu temps i els referents wagnerians.

Tot seguit l'edició acull un text breu d'Eugeni d'Ors dels seus darrers anys. "Les meves ciutats" fa referència a aquells espais que van marcar l'existència de l'escriptor i pensador, la seva darrera referència és vilafranquina, amb tots els referents als pàmpols i els xiprers que li hem llegit esmentats tantes vegades –i que potser seria bo aplegar en un opuscle orsià vilafranquí amb aparell crític– amb la història de la Matilde i els referents cubans que omplen el Penedès. Tot seguit s'aplega un text d'Àngel Zúñiga, del 1954, que fa crònica i reflexió de l'enterrament de Xènius al cementiri vilafranquí. Zúñiga se'n reconeix deixeble i la lloança a l'hora del comiat no pot ser més clara: "A Catalunya cap altre home ha estat ni més ric ni més clar, ni més original en el seu pensament..." Justament un any després –com els anteriors sense indicació bibliogràfica de procedència– Pere Regull i Pagès publicava un petit estudi documental sobre els Rovires de Vilafranca, passats per Manzanillo, a Cuba, la banda materna d'Eugeni d'Ors que emparenta amb la Matilde que als 26 anys moriria d'un tret perdut a Gràcia en els aldarulls del 1870.

J.S.B.

Marc Santasusana Corzan

LA DETERMINANT APORTACIÓ SITGETANA AL PROJECTE D'ALLIBERAMENT NACIONAL. LES TRAJECTÒRIES DE SALVADOR CARBONELL I PUIG, RAMON PLANAS I IZABAL I PERE CURTIADA I FERRER

Ed. Grup d'Estudis Sitgetans. Sitges, 2010-05-14

Aquest és un òptim estudi històric, pel contingut i la metodologia, que guanyà, en la seva modalitat universitària, el premi Josep Carbonell i Gener que cada any convoca el Grup d'Estudis Sitgetans. I és el quadern núm. 59 de les publicacions de la mencionada entitat sitgetana.

Dividit en tres parts, d'acord amb el títol, el treball descriu les activitats polítiques independentistes –per cert, molt destacades– de tres sitgetans.

El primer, Salvador Carbonell i Puig, desenvolupà la seva activitat totalment a l'illa de Cuba. Fou el fundador de la primera publicació i de la primera organització declaradament partidària de la independència de Catalunya. Jugà, en veritat, un paper de primer ordre en l'aparició del separatisme català. Hi influí la figura destacada de Josep Miró i Argenté, sitgetà que assolí el grau de general en les tropes insurrectes contràries a Espanya. Carbonell fou el principal impulsor de la publicació *Fora grillons*, com també del Grop Nacionalista Radical de Catalunya.

S'ha de destacar que el logotip que adoptà el Grop de Salvador Carbonell i Puig, l'any 1907, era una bandera independentista amb un estel solitari al mig, encara sense cap triangle. Un antecedent de la senyera estelada que després s'imposaria.

Exercí continuadament un paper destacat dins del separatisme català, de tal manera que quan l'any 1959 les noves autoritats cubanes obligaren al Grop a dissoldre's, Salvador Carbonell i Puig exercia la presidència de l'agrupació separatista.

El segon sitgetà estudiat és Ramon Planas i Izabal que fou una personalitat de tanta significació en el món cultural de Sitges. Autor de disset llibres, fundador i primer president del Grup d'Estudis Sitgetans, participà en multitud d'activitats de l'art i de la literatura tant a Sitges com a la comarca. Bé se'l podria qualificar com el màxim intel·lectual sitgetà.

L'autor, amb tota lògica i cenyint-se als límits fixats al seu treball, detalla el paper que representa Planes en el separatisme sitgetà. Detalla la seva participació en els fets de Prats de Molló i la seva següent detenció amb estades a les presons, successivament, de Puigcerdà, Girona i Model de Barcelona. La filiació primer a Estat Català i després a Esquerra Republicana de Catalunya, de la qual fou expulsat el 1936 per haver declarat a favor de presos considerats feixistes, en el llenguatge del moment, i també per la seva actitud contrària a les arbitrarietats esgarrioses –un oncle seu fou assassinat per les patrulles de control marxistes– realitzades en aquestes dates. No obstant això l'any 1939 les autoritats franquistes l'empresonaren a Vilanova i la Geltrú. Obtingué aviat la llibertat i, naturalment, quedà en l'ostracisme polític.

El tercer i últim sitgetà estudiat és Pere Curtiada i Ferrer, que significa el màxim representant d'Estat Català a l'Ajuntament de Sitges, darrer bastió municipal de l'organització. L'autor assenyala de Curtiada que fou activista catalanista tota la vida i que en les seves intervencions municipals en els diferents ajuntaments dels quals formà part com a regidor, i fins i tot una època com a alcalde, fou el polític sitgetà que més mesures proposà a favor de la normalització de la llengua catalana. També queda evidenciat que tingué sempre una actitud assenyada i mediatra i que en començar la Guerra Civil de 1936 evità mals majors a Sitges, de tal manera que arribà a salvar vides. L'any 1939 s'exilià a França i l'any 1948 va poder tornar a la seva vida nadiua.

L'autor per a la confecció del seu estudi s'ha basat en un pòsit bibliogràfic que detalla adequadament i ens és molt grat assenyalar, com diu l'actual presidenta del Grup d'Estudis Sitgetans, Vinyet Panyella, en la introducció modèlica que encapçala l'obra, que tres de les referències bibliogràfiques són precisament tres obres publicades pel mencionat Grup: *Memòries*, de Ramon Planes (1987), *La guerra de 1936-1939 a Sitges (un dietari personal)* de Joaquim Caballol (1999) i *Diari de guerra i postguerra. Sitges 1939-1942*, de Bonaventura Julià (Sitges 2002).

En resum, un estudi històric de qualitat. Cal felicitar Marc Santasusana i Corzan i encoratjar-lo a continuar en una tasca d'investigació tan noble i de tant interès.

Ventura Sella

Emili Giralt i Raventós

NOTES VITIVINÍCOLES DELS SEGLES XVI I XVII

Ed. Vinseum. Vilafranca, 2010

El lliurament del premi Emili Giralt el passat gener va ser un bon motiu per recuperar aquest treball escrit per Emili Giralt l'any 1946 quan tenia sols 14 anys i fins ara inèdit, conservat a l'arxiu del Vinseum, que va formar part de la labor del grup del Cercle d'Estudis Penedesencs (CEP), entitat sense estructura jurídica que aplegava un grup de joves vilafranquins, sovint sota les indicacions de Mn. Manuel Trens. En aquest entorn, i com s'explica a les notes inicials de l'opuscle, en especial la de

Joan Cuscó Clarasó sobre la vocació historiogràfica d'Emili Giralt que es pot observar ja en aquests treballs de la més primerenca joventut, abans que el 1950 fes ja una aportació significativa i posterior treball de referència a la I Assemblea d'Estudiosos del Penedès i Conca d'Òdena de Martorell.

De la labor d'ordenació dels fons de l'Arxiu Notarial de Vilafranca, que llavors es conservava al Museu, Giralt en va aplegar ja les notes que conformen aquesta edició, completada amb algunes fotografies d'aquell jove afeccionat a la història i els seus companys. El treball era dedicat a Cristòfol Mestre i Artigas, director de l'Estació Enològica, organisme amb el qual Giralt es relacionava tota vegada que completava els seus estudis amb el treball com a administratiu en algunes empreses del sector vitivinícola. En el text trobem un Emili Giralt que remena capbreus del segle XVI a la recerca de referències sobre la vinya, crides del síndic de Vilafranca, disposicions de l'autoritat per a la protecció de la propietat i notes de notaris sobre el preu del vi o sobre recol·leccions agrícoles, indicacions ja sobre la fabricació d'aiguardents al segle XVII o instal·lació de noves fàbriques que obliguen el 1692 a reunir la universitat de Vilafranca, sense que hi manquin els episodis de lladres de camins que aturen els traginers per carregar les carabasses de bona malvasia de Sitges.

J.S.B.

Angel Guimerà

TERRA BAIXA

Adaptació de Pere Martí Bertran. Edicions del Roure de Can Roca. La Garriga, 2010.

Amb pròleg introductori de Josep-Francesc Delgado, el professor vilafranquí Pere Martí ha adaptat el text de l'autor vendrellenc al català normatiu i, d'alguna manera, l'ha llevat de detalls i referències que a hores d'ara i en mans d'un lector no acostumat als clàssics tenen un posat més d'anacronisme que d'altra cosa. Tot plegat fa que es tracti d'una edició propera que intenta mantenir la fidelitat a l'original però, a la vegada, acostar-los als joves lectors de secundària en el que pot ser el seu primer encontre amb una obra teatral llegida.

L'edició enceta una col·lecció d'aquest caire amb textos clàssics d'alguna manera posats al dia, un aspecte que permet perfectament aquesta

obra de Guimerà, tan farcida del conflicte universal de sempre en la lluita entre el poder i la raó. Afegim-hi, a més, que l'edició s'ha acurat especialment, amb notes al marge quan es tracta d'una paraula que s'ha hagut de mantenir sense adaptar però que pot resultar de difícil comprensió per a un lector jove, en especial si aquest se situa en un entorn urbà tan oposat ara mateix a l'àmbit rural en què es mou en Manelic de Terra Baixa. L'edició inclou igualment fotografies d'objectes o detalls que tenen a veure amb el text i s'acompanyen amb una breu explicació, un i altre ajuden també a fer el text més entenedor i la lectura més lleu. Caldrà esperar a veure si el mercat, i en especial el món de la docència, acull positivament aquesta iniciativa que té alguna altra proposta semblant pel que fa als clàssics de sempre.

J.S.B.

Marc Andrés i altres

EL MASSÍS DEL GARRAF, UN ESPAI NATURAL

Ed. Institut Municipal de Gestió del Patrimoni Cultural i Natural de l'Ajuntament de Gavà. 2006.

Magnífica edició de tot un conjunt de materials didàctics sobre el Garraf, obra de prop de deu autors, en la seva major part professionals de la docència o la museologia. El conjunt s'acull en una carpeta on trobem un volum adreçat al professorat de secundària, la definició d'objectius, àmbit territorial, continguts i situació, així com un viatge amb Josep Pla per passar després als diversos aspectes del paisatge, el clima, el medi físic, el medi biòtic i l'humà, amb una àmplia informació gràfica i documental, un apartat dedicat a l'evolució del paisatge i un recorregut històric que ens porta des dels temps prehistòrics fins als nostres dies. La llengua i la literatura també hi tenen el seu espai, així com l'art i un capítol prou específic per al paisatge modificat del massís del Garraf, així com el referit al Garraf com a espai protegit i en concret el parc.

La carpeta inclou un quadern d'exercicis i activitats per a l'alumnat, també presentat amb una cura gràfica que veritablement convida a treballar-hi. Finalment un CD ofereix propostes interactives i una amplíssima documentació amb mapes i plànols interactius que, sens dubte, són una invitació ben cordial a l'aprenentatge entre les

noves generacions d'estudiants i permet descarregat en PDF el material del professor i el de l'alumnat. Certament, aquest és un model i un exemple que ens cal seguir i són treballs d'aquesta envergadura i voluntat pedagògica són els que han de fer possible entre els nostres alumnes de secundària el reconeixement dels trets d'identitat que són específics en la geografia natural, històrica i humana de la nostra terra.

J.S.B.

Llorenç Soldevila (*)

GEOGRAFIA LITERÀRIA. COMARQUES BARCELONINES

Ed. Pòrtic. Barcelona, 2009. Vol. I.

Vaig conèixer Llorenç Soldevila fa gairebé vint anys, a principis dels noranta, llavors ja tenia la dèria dels itineraris literaris i en realitzava un de magnífic, una ruta verdagueriana que ens va portar amb la canalla amunt i avall des de Folgueroles a Vic o a la Gleva. Em consta que ha continuat aquesta dèria al Montseny, on té publicada una magnífica guia literària, i que ha insistit en aquest tema una colla d'anys a diverses escoles d'estiu, de manera que –tot i que algunes vegades hem tingut la sort de poder comptar amb ell en conferències sobre temes de literatura– permeteu-me que el presenti com un veritable apòstol de la geografia literària.

Mala feina no deu haver fet perquè entre cursos, conferències, edicions i llibres de textos aquest bon home, professor de la Universitat de Vic, ha deixat petjada i ara els itineraris literaris comencen a tenir un caire de normalitat a diversos indrets de casa nostra, així l'Institut d'Estudis Penedesencs n'ha organitzat a Vilanova, preparat per Montserrat Esquerda; al Vendrell, de la mà de Neus Oliveras; i a Vilafranca, per obra i gràcia de M. Teresa Gil, que el va preparar ja fa un grapat d'anys per treballar amb els alumnes de secundària. Aquest darrer, el vilafranquí, el repetirem el 24 d'abril, a 2/4 de 6 de la tarda des de davant del monument a Milà.

Així les coses, un bon dia em va trucar l'amic Llorenç i em va anunciar que estava treballant en una col·lecció de deu volums dedicats a constituir una completa geografia literària, evidentment de tots els Països Catalans. Fem amb números una aproximació al que pot ser el tema, i si tots els volums tenen unes 350 pàgines cada un, com té

aquest primer, estem davant un treball de més de tres mil pàgines. Evidentment no vaig pensar, com seria natural, que en Llorenç s'havia tornat ximple perquè la seva passió en aquesta temàtica, com ja he dit, ja fa anys que dura.

Ja sabeu que el raïm pot patir una malura, la *Botritis cinerea* que els pagesos anomenen “podridura” i que, quan s'empra per elaborar alguns tipus de vins, anomenats a Catalunya de verema tardana, llavors els enòlegs parlen de “podridura noble”. Vet aquí, però, que la de Llorenç Soldevila és una “bogeria noble”, que no vol dir, certament, que sigui monàrquic. Ho dic perquè el més fàcil davant d'un treball com aquest és començar a passar comptes sobre el que no hi ha, com ja ha posat per escrit algun espavilat de poca volada, però en Llorenç ens explicarà que aquest no és un treball tancat i que no hi estan tots els que són, però sí que hi són tots els que estan.

Tornem per on anàvem, quan ens vam veure per preparar la part vilafranquina de l'itinerari vaig rebre una impressió que ja tenia: aquest home, en Llorenç Soldevila, és un veritable pou de ciència literària, fins al punt que va resultar que de Vilafranca en coneixia textos dels quals jo no n'havia sentit a parlar mai. En Llorenç Soldevila, ja sé que no em perdonarà però ho haig de dir, és un “savi”, un erudit en el sentit de la paraula saviesa i la paraula erudició que tenia el nostre convilatà Manuel Milà i Fontanals. D'entrada ho és perquè té un coneixement del país certament inversemblant i després perquè uneix dues disciplines tan d'especialista com la geografia i la literatura. Només una persona com ell podia tirar endavant una obra d'aquesta envergadura, unint la passió de la literatura amb la de la docència i la de l'excursionisme; una síntesi certament impossible en paraules d'Eugeni d'Ors que pretenia en una prosa del seu *Glossari* que a Catalunya hi ha només dos tipus de savis, els magres que són excursionistes i els grassos que són sedentaris. Una mica errat havia d'anar en Xènius perquè Milà, que era en l'aspecte físic però també en l'intel·lectual una “balena literària”, era un home molt gras i no parava de tombar, i sempre que tenia un moment se n'anava a les masies d'arreu del país a fer cantar les pageses velles per confegir el seu *Romancerillo*, o feia el camí de Ferran a Vilafranca mentre imaginava la font i la Melior festejant-hi amb aquell aimador que havien de matar les set llances dels set traïdors.

Beneeix el projecte d'aquesta *Geografia Literària* sant Joaquim Molas en unes línies de pròleg on subratlla que, ara com ara, alguns indrets han esdevingut llocs obligats de peregrinació com a rutes d'autor, i ens permeten el coneixement directe del país, a les pàgines del llibre i des de la saviesa de Llorenç Soldevila. Com es remarca en aquestes línies aquesta no és sols una obra per a turistes, docents o universitaris –tot i que pel turisme en té la bona mida de butxaca–, sinó també per al lector apassionat per la geografia i la literatura del país. Una eina, si voleu, per conèixer el país sense haver de sortir de casa.

Té el goig i l'honor d'obrir el volum la comarca de l'Alt Penedès i com que això de comarques barcelonines als penedesencs no ens agrada gens, que de seguida ens sona a àrea metropolitana, li proposarem a l'autor que en la propera edició canviï el nom per “El Penedès i el seu entorn”, i que no es deixi el Baix Penedès (que evidentment ara com ara no pot posar en comarques barcelonines).

Les referències són d'Olèrdola, de Sant Sadurní d'Anoia i de Vilafranca, amb la sort d'haver-hi passat quan encara teníem rambla de Sant Francesc, el roure de Cal Codorniu encara era dret, el Museu encara no estava en obres i els campanarets de Santa Maria encara no havien començat a caure a trossos.

La descripció de l'indret s'acompanya de textos de Milà i Fontanals, Josep Vallverdú, Costa i Llovera, Joan Teixidor, Josep Pla, Josep Maria de Sagarra, Antoni Massanell, Josep Carner i Rosa Fabregat. Del Garraf, amb Sitges i Vilanova, hi ha peces de Solé i Forment, Rusiñol, David Jou, Carner, Gimferrer, Miquel Utrillo, Foix, Salvat Papasseit, Terenci Moix, Trinitat Catasús, Joan Margarit, Manuel de Cabanyes, Costa i Llobera... i més.

Abans que ens en parli l'autor i ens expliqui com funciona aquest llibre apuntem, però, un punt de reflexió. Hi ha comarques o indrets més literaris que no pas altres? La referència a Sitges sembla fàcil, o la indicació del cementiri de Vilafranca. Hi ha paisatges més literaris que no pas altres? Ens hem de quedar amb el tòpic de l'Empordà com la nostra Toscana literària? Deia Gustave Flaubert a les primeres pàgines dels seus celeberrim *Madame Bovary* que aquell –l'indret on vivien el metge i la seva dona– era un paisatge sense personalitat, on la llengua no tenia caràcter, les terres eren pedregoses i poc productives i on es feien els pitjors formatges de França. Evidentment Flaubert no volia caure en

l'enganyifa de la glosa generosa de la seva comarca nadiua, però nosaltres –com a defensors decidits dels valors més estrictes del vilafranquisme– estem convençuts que cada terra fa sa guerra, en això com en tantes coses, i que cal remenar els vells prestatges de la secció local de les biblioteques si el que s'intenta és anar a la recerca d'alguna petita joia que ens pugui oferir percepcions gairebé ignotes d'un espai, urbà o rural, d'una geografia que tenim davant dels ulls i que estimem perquè ens té el cor robat.

Si tots els autors prenguessin com a punt d'obligada referència el paisatge, podríem suposar que hi hauria comarques que ho tindrien una mica mal amanit però, com sol passar, l'escriptor tan aviat ha gosat sintetitzar tot el Penedès en un sonet com s'ha fixat en el més insignificant dels detalls. Hi ha una prosa de Josep Pla situada al mig de la Vilafranca de principis del segle XX que es fixa sols en la pols, el mateix color que s'escampava per arreu, que tenyeix les veles dels carros i acompanya el soroll monòton de la circulació animal. Tot el que es confegeix amb la llengua té, gràcies a Déu, un caire d'allò més inexacte.

Jo podria estar quatre hores més parlant del tema, però em sembla que és el moment que ens en parli l'autor, de manera que a mi no em resta sinó felicitar ben sincerament a l'amic Llorenç Soldevila per la magnífica fenja que ha fet, la que està fent i la que encara li queda per fer, i felicitar-nos tots plegats per aquesta magnífica eina que ja tenim a la nostra disposició.

J.S.B.

(*) Parlament de presentació del llibre al Vinseum el 9 d'abril del 2010.

Marcel Esteve i altres

HISTÒRIA DE VILAFRANCA DEL PENEDÈS. PARLAMENTS...

Ed. Ajuntament. Vilafranca 2009.

Aplec en opuscle dels parlaments pronunciats amb motiu de la presentació del llibre *Història de Vilafranca del Penedès*, en acte celebrat al Saló de Sessions de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès el 4 d'abril del 2008. Les primeres paraules són del llavors alcalde de la població, Marcel Esteve i Robert, qui va remarcar el caire de llibre obert al que ha estat la vila, resultat d'una llarga feina amb

molts precedents i com a labor de reconeixement a tots els que han treballat en aspectes de la història de la població i en el llibre d'autoria múltiple que es presentava.

Tot seguit es recull el parlament de Josep Soler i Barceló, president de Vinseum, fent referència a les històries locals com a eines de futur, tot reivindicant el paper de la història i els historiadors, així com el paper dels esdeveniments històrics sobre la ciutat tal i com ens ha arribat. En el següent parlament que s'aplega aquí Ramon Arnabat, coordinador de l'edició de la *Història de Vilafranca del Penedès*, va passar revista al conjunt bibliogràfic sobre la història de la població, des del *Llibre verd* fins a les edicions de finals del segle XX, amb un esment especial a la generació que no va tenir la seva història de Vilafranca, la d'Emili Giralt en els anys de postguerra. Per la seva banda el parlament ara aplegat de Jordi Vidal i Pla, també coordinador de l'edició, repassa la història del llibre que es presentava, els entrebancs que va patir el projecte i la labor portada a terme pels diversos autors en base a uns plantejaments concrets articulats en dos eixos bàsics. Finalment l'opuscle aplega la reproducció del pròleg d'Emili Giralt i Raventós que obre l'edició de la *Història de Vilafranca del Penedès*, una reflexió sobre les diverses històries de Vilafranca i la que ara s'editava, resultat de la labor d'una generació, amb una crida final a recuperar la memòria històrica.

J.M.L.

Rodolf Llorens i Jordana

L'HEGEMONIA VILAFRANQUINA EN L'HEGEMONIA CATALANA

Ed. Ajuntament. Vilafranca 2010.

En la diada de Sant Jordi del 1984 Rodolf Llorens i Jordana, vingut per segona vegada del seu espai vital a l'exili veneçolà, va pronunciar al saló de sessions de la Casa de la Vila el parlament que, amb el títol hegemònic que indiquem, un any després Rodolf Llorens ens deixava al seu espai caribeny. L'Ajuntament el va publicar en el seu moment i ara l'ha reeditat amb motiu de la commemoració del centenari del naixement de l'autor de *La ben nascuda*; l'opuscle compta ara amb un elogi del seu autor, a càrrec de Joan Cuscó Clarasó, on es remarquen els trets d'integritat i compromís, es

ressegueixen els trets més significats de la seva biografia i es remarca la necessitat de donar a Llorens el paper que es mereix en la cultura del nostre país, en lliure i volguda oposició al noucentisme orsià.

La conferència de Rodolf Llorens, que recordem con si fos ara mateix, parafrasejava en el títol aquell plantejament de Francesc Pujols sobre l'hegemonia catalana, i li servia per fer un repàs ampli dels elements més significats, és a dir a la labor i propostes de vilafranquins en la història catalana del nostre temps, des de la Concòrdia de Vilafranca fins a Milà, o de Llorens i Barba a Torras i Bages, i encara una llarga rècula de noms que arriba als nostres dies. Un text a rellegir i a gaudir que, amb les edicions properes de treballs esparsos de Llorens, justificacions d'un centenari que posen al nostre abast l'obra d'un dels pensadors més singulars, més crítics i punyents, però també més lúcids que ha donat la cultura catalana del segle XX.

J.M.L.

Joan Cuscó Clarasó

SENTIT I VALOR DE LA MÚSICA

Vilafranca, 2010.

Amb motiu del 75è aniversari del músic vilafranquí Josep Soler i Sardà, l'autor d'aquest opuscle, qui n'és un reconegut divulgador i admirador, ha publicat aquest breu opuscle, amb versió castellana i anglesa, que inclou un conjunt de reflexions a partir de l'edició del volum *Josep Soler i Sardà. Compondre i viure* que Cuscó ha coordinat. Reflexions que tenen com a base la vessant de la mirada filosòfica sobre la música i en base a Plató i el mite de la caverna.

Des del reconeixement de la complicació que suposa penetrar en l'obra d'altri, l'art comunica i en aquesta mesura empeny a conèixer el substrat conceptual de què parteix l'autor, sobre el qual Cuscó ens proposa alguns noms de poetes, però en els temps actuals Cuscó esmenta l'obra de Soler també com una cosmovisió amb referències a artistes en una estètica que no queda al marge de les ciències i les seves aplicacions.

El darrer àmbit de referència de Joan Cuscó és l'adscripció de Josep Soler a Schönberg i a l'Escola de Viena, a la qual el compositor vilafranquí es vincula per ètica i per estètica. Es tracta de la dialèctica de la ficció i la realitat reconciliada en l'obra

d'art per parlar-nos d'allò que no podem abastar, una dialèctica que Cuscó considera ben present en l'obra de Soler.

J.S.B.

Joan Porcà i Mestres

TERREJANT VIVÈNCIES. POEMES D'ESTAR PER CASA

Ed. Andana. Vilafranca, 2010.

Primera edició en paper de les creacions poètiques de qui és un dels més tenaços aprenents en els camins de l'art, que no sols en els de la poesia. Li coneixiem treballs d'algun recital i, especialment, l'identificàvem per la seva absoluta insistència assistint a les convocatòries culturals de la vila.

L'aplec ens ofereix prop d'una quarantena de peces breus, bàsicament de to líric, descriptives d'un indret en algun cas, que per la datació d'alguna de les peces hem de situar entre els anys noranta i ara mateix. El resultat és una mostra diversa –que imagem molt espigolada d'entre nombrosos treballs–, una petita selecció de notes que no mostra una línia temàtica precisa. Al darrere albirem, i així es remarca en algun dels pròlegs que acompanyen l'edició, una labor llarga, d'aprenentatge, de perfeccionament, de recerca de la paraula, qui sap si cercada en el llenguatge més popular emprat en altre temps, i –ben especialment– d'aquella imatge que en instant sublim desvetlla la passió per la vida, el sublim prodigi de l'instant que ens fa sentir vius, que ens fa entendre que val la pena l'existència de l'estimació en el temps.

Són aquests que acabem d'esmentar detalls característics que s'esmenten ja ens els textos que prologuen el volum, el de Santi Borrell, que ens parla de la humilitat extrema de l'autor; el de Silvia Amigó cercant en l'obra de Porcà la invitació i la confiança, el de Jordi Ribas sobre el poeta en permanent formació, el de Fontxo Blanc sobre la imatge en un instant precís, i encara la música de la mà de Paton Soler i la capacitat de síntesi de Mercè Soler, amb l'agraïment de cloenda del mateix poeta. Un llibre breu, intens, joiós, llibre de capçalera per tastar de bon matí i entendre el goig del nou dia que se'ns ofereix.

J.S.B.

Lluís Solsona i Llorens**ROMANÇOS CASTELLERS 3**

Ed. Ajuntament. Vilafranca, 2009

Tercer aplec de romanços –amb l'estructura estròfica característica d'aquesta forma poètica tradicional– alguns datats entre el 2004 i el 2008, a l'entorn de fets i moments del món casteller de la mà de Lluís Solsona, apassionat de les gestes dels homes que s'enlairen. Poesia neta, directa, simple i entusiasta en una edició acurada, ben agradosa, amb dibuixos de Pau Boada i algunes imatges castelleres publicades a color.

Els versos de Solsona canten el primer concert d'instruments d'inxa, l'homenatge al timbaler Anton Gras "Sagal" el 2007, un record al moca-dor del Ton Maó qui va ser el cap de la primera colla castellera vilafranquina l'any 1926, l'expansió mediterrània dels castells, el quatre de vuit amb el pilar de sis de la Vella de Valls a Torredembarra, els castells de la Catalunya Vella, els 25 anys de la Colla Jove dels Xiquets de Tarragona, els deu quatre de vuit dels Xicots de Vilafranca el 2003 i encara altres construccions d'aquesta colla, el dos de vuit net de la Joves per Santa Úrsula, la torre de vuit de la Vella a Vila-rodon, l'emblemàtic pilar de vuit dels Castellers de Vilafranca, a més de la torre de nou amb folre carregada d'aquesta mateixa colla. Moments i fites del temps casteller fets poesia per fer efectiu el goig de llegir i recordar moments a la plaça.

J.S.B.

Montserrat Comas i Mireia Rosich**SURGE ET AMBULA. 125 ANYS DE BIBLIOTECA MUSEU**

Ed. Organisme Autònom Local de Patrimoni Víctor Balaguer. Vilanova, 2009.

Amb motiu dels 125 anys de la creació de la Biblioteca Museu Balaguer es va presentar a la institució vilanovina una exposició temporal i aquest breu però acurat catàleg que s'obre amb una salutació de l'alcalde de la ciutat, per acollir tot seguit unes breus referències sobre la institució, l'edifici, amb el que suposa arquitectònicament parlant abans de l'espècie modernista i el caire de la biblioteca i el museu, tot plegat amb un disseny adient

–decimonònic en la seva estètica– i un ampli recull gràfic, fotogràfic, històric i documental.

La segona part de l'edició aplega el material de l'exposició, amb una àmplia referència a la història de la biblioteca i els seus llibres i documents, i un segon apartat per al museu, amb indicació específica de les diverses temàtiques que es van incloure en la mostra, des de la pintura d'història, el retrat i el paisatge, el costumisme, la mitologia i la religió i encara l'escultura.

J.M.L.

Ramon-Bernat Mestres**EL TEATRE DE LA MORT**

Setzevents Editorial. Urús, 2009.

Sisè lliurament de novel·la negra del vilafranquí Ramon-Bernat Mestres en sis o set anys. Al nostre davant una aventura, com sempre trepidant i inversemblant, de Quico Cabestany, autoanomenat "el perdiguer del Penedès" des de la pretensió de l'autor de fer-nos creure que Vilafranca i el seu entorn són espai suficient per a una trama policiaca, amb limusines i personatges tèrbols en mansions guardades per magribins armats, amb policies que compten amb prou personal com per dedicar-se a vigilar el detectiu o amb desconegudes relacions de veïnatge. Com a contrapartida, aquest caire cosmopolita ha de permetre que diverses persones desapareguin de circulació –i passin a millor vida– sense una reacció generalitzada d'allò que ara en diuen "alarma social". Les coses passen amb la més absoluta de les naturalitats, amb permís i justificació paranoica d'algunes històries de l'Antic Testament, sense reaccions de sensibilitat. Uns i altres se'n van al llit, sols o acompanyats i sempre amb mínimes referències de roba interior femenina, i dormen d'allò més tranquils sense pensar en el que han deixat al darrere, com si la vida fos una cursa cap a la desesperació. És així que el psicòpata assassí vol tenir profunditat psicològica però és sols una moneda plana, sense cara a l'altra banda.

La contrapartida a l'exercici d'intentar fer de Vilafranca una capital cosmopolita és la capacitat de crítica que els personatges mostren envers la situació general de l'entorn urbà: els botiguers, la policia, els polítics, la neteja, els nouvinguts, els delinqüents, els personatges marginals... La narració de les primeres parts, elaborada en primera

persona pel psicòpata i per en Quico, ens ofereix el discurs constant i reiteratiu del que pensen, amb una notable incidència pel que fa al desencís vital dels dos personatges, perdedors desenganyats, i també a les seves rutines: els còctels en dejú, l'ampolla d'aiguardent que no s'atura, els plats de tripa amb cigrons o de mandonguilles amb pèsols, tots els tòpics de la novel·la negra passats pel celler i els fogons de la cuina popular i senzilla del menú del dia vilafranquí, amb poca netedat i el complement de la lectura irònica o sarcàstica de la premsa local.

Tot i que aquesta crítica aspra a la realitat vilafranquina i del Penedès en sigui l'aportació més interessant, no podem deixar d'esmentar que la novel·la no es perd en disquisicions ni intents de psicologia narrativa i, per suposat, ni de lluny apunta cap mena de criteri moral, de forma que el ritme en resulta trepidant i, tot i que se'ns mostra impossible d'assumir, acaba per enganxar al lector encara que aquest arribi a la darrera pàgina sense haver entès encara quin secret objectiu tenia la creació de tot un espai escènic amb un centenar de maniquins.

J.S.B.

Bienve Moya

LLEGENDES DEL PENEDÈS I LES VALLS DEL GARRAF

Ed. Abadia de Montserrat, 2005.

Un cúmul de casualitats han posat a les nostres mans aquesta edició que en el seu moment ens va passar desapercebuda, volum que forma part d'una col·lecció d'edició montserratina de llegendes populars dels diversos indrets de Catalunya. En base als treballs i creacions de Teodor Creus, Pere Sadurní i altres en Bienve Moya obre el volum reivindicant el vell territori de la marca del Penedès ara trossejat en divisions administratives, un territori històric amb una vida quasi independent de prop de tres segles i que presenten sovint en les seves llegendes el tret d'insistència en els encontres d'interessos dels nobles amb la població lliure, sense cap voluntat de ser sotmesa i espoliada.

Volum de divulgació i edició acurada, sense voluntat –com reconeix el compilador– de tenir un caire exhaustiu, aplega el conjunt llegendari en tres àmbits, l'anomenat “D'arreu i de tota mena” on no falten les històries de l'encantada de can

Fàbregues, la llegenda de la serra del Bolet, el Sant Crist de Mediona, l'orgue de l'església de Sitges o el pas de la mala dona i la cova d'Olèrdola. Hi trobem també les anomenades “La marca del Penedès” que remarquen una i altra vegada la història de Mir Geribert o la del castell d'Eramprunyà i, evidentment, les del príncep de Viana. Un tercer grup, amb la denominació “Del mar, de la terra i de la guerra” ens recorda les històries de la fragata de Sitges, els bandolers, la guerra napoleònica i la mestressa de Fontallada entre altres.

Gènia Casellas

PLOMES I PLUJA

Amb dibuixos d'Eva Garcés.

Ed. Vilatana. Col. “Cercavila”. Vilafranca, 2010.

Aura Jazmín Lezcano

EL JARDÍN DE LA LUNA

Amb il·lustracions de Nino French

Ed. Vilatana. Col. “Cercamón”. Vilafranca, 2010.

La col·lecció “Cercavila”, dedicada a la temàtica del folklore i les tradicions populars en contes infantils, ha publicat aquests dos nous volums corresponents a les seves col·leccions en llengua catalana i castellana. A l'entorn de la temàtica festiva, *Plomes i pluja* té com a protagonista l'àliga de la festa major gironina, un pas més en un camí, el de la col·lecció “Cercavila” que amb aquest arriba ja als 34 contes, una gesta certament inaudita però que sap centrar-se ara, gràcies a la imaginació de la seva autora, la gironina Gènia Casellas, com sempre magníficament il·lustrada per Eva Garcés, en un punt del cicle festiu en el qual un malentès fa coincidir en un mateix espai els personatges de la festa popular i els de la cavalcada de Reis. L'edició es complementa amb la partitura de la melodia tradicional del ball de l'àliga de Berga, amb transcripció i grafia de Xavier Bayer, un apèndix de Joan Cuscó sobre l'àliga en el bestiar festiu de Catalunya i un apèndix amb suggeriments pedagògics de Carme Puigdemont.

La col·lecció “Cercamón”, situada en l'àmbit de les diverses cultures minoritàries d'arreu del món i publicada en llengua castellana, ofereix ara el seu conte número 11, *El jardín de la luna*, sobre aspectes de la cultura tradicional i popular del Pana-

mà, una creació d'Aura Jazmín Lezcano amb uns dibuixos específicament singulars de Nino French, una història de tons mítics personificats que narra una llegenda de referències ecològiques a l'entorn del cicle de la vida a la terra. El volum es complementa amb la transcripció musical d'*El tambor de la alegría*, fragment d'una de les moltes versions d'un ball autòcton de Panamà també conegut com "tamborico panameño", a càrrec de Xavier Bayer i Pau Bayer, una ressenya històrica de Ruth Muñiz i un apèndix pedagògic de Josefina Rojas.

J.M.L.

Joan Bosch i Planas

EL PATIO DEL SOL

Ed. San Marcos. Lima, 2009.

Aplec de quinze relats en llegua castellana de l'escriptor vilafranquí Joan Bosch i Planas publicat en l'àmbit peruà i no distribuït a casa nostra. El volum compta amb un pròleg de l'estudiós andí Enrique Rosas Paravicino i amb il·lustracions de l'artista d'aquelles terres Roberto Pari. En total una edició de més d'un centenar de pàgines que inclou també alguns dels articles que Bosch ha publicat aquests darrers anys a la premsa de la capital peruana, més enllà de l'àmbit penedesenc on és prou conegut per la seva labor com a creador artístic, com a estudiós d'aspectes culturals, artístics, de patrimoni i del folklore de casa nostra, així com per la tasca de promoció cultural a través de l'editorial Vilatana de la qual en va ser fundador l'any 1990. Aquesta edició ens parla d'un altre àmbit cultural en el qual Bosch és immers, apassionat des de fa ja uns quants anys en la història dels segles XIV, XV i XVI a terres americanes, labor poc coneguda entre nosaltres però que li ha suposat el reconeixement de la Universidad Tecnológica de los Andes UTEA d'on és professor-investigador.

Bona part d'aquesta línia de treball i interès és la que justifica aquest volum de narracions, així ho reconeix igualment l'autor en unes línies inicials on esmenta com ha estat la terra andina, com es presenta, com se sent la seva pròpia història, el seu patrimoni, la seva espiritualitat i la implacable pertinença a ella la que ha provocat una labor continuada de recerca en aquest entorn, d'on són fruit també aquestes narracions.

El conjunt dels relats remarquen una notable sensibilitat pels entorns culturals andins, els seus elements identitaris de referència –els patis, el sol...– i les temàtiques que els són pròpies, històriques en algun cas, però en línies generals a mans de personatges sovint solitaris però sempre disposats a compartir, disposats a un aprenentatge amb la natura o amb la història que es desprèn dels monuments o de la mateixa naturalesa andina. Tot plegat en una temàtica on sovint es planteja la recerca de la felicitat, des de l'amor a la terra, a allò que és proper, a allò que és identitat, d'aquí que alguns d'aquests personatges siguin simbòlics i permetin la recreació de referents ancestrals de la creació mitològica, històries que estan en la base de totes les cultures.

Portats per una prosa neta i específica, sense més lluibaments formals dels previstos, en aquestes narracions de Joan Bosch és possible trobar-hi la simplicitat de les coses que incorpora la mitologia infantil, però també personatges desubicats que van a la recerca d'ells mateixos, amb una identitat que sembla que per a ells no té sentit, sense oblidar la naturalesa pròpia com a punt de referència, d'intimitat i d'admiració enamorada. Tot plegat dibuixat en contes que en mostren sovint la necessària defensa de la pròpia identitat o la contraposició entre oficial i popular o entre mort i viu, amb personatges sovint forjats pel temps i els valors humans, caracteritzats per una llarga lluita amb les condicions de la vida i l'entorn.

J.M.L.

Josep Soler i Sardà

POEMA DE VILAFRANCA

CD. Edicions Albert Moraleda. Barcelona, 2009

Amb caire d'homenatge al músic vilafranquí, aquesta edició, que s'acompanya d'una imatge de flors, fragment d'un quadre pintat per la seva mare, acull tres peces del compositor penedesenc, totes interpretades per l'Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya dirigida per Eiji Oue. La primera, el *Poema de Vilafranca* del 1995 per a viola, oboè, corn anglès, orgue i orquestra de cambra. La segueix *A Matilde*, per a violí i orquestra, obra del 2008 inspirada en la tomba d'Eugeni d'Ors al cementiri de Vilafranca i la història que se n'explica. Finalment el *Preludi i Danses del Penedès* del 1996.

Com explica Joan Pere Gil Bonfill al llibre que acompanya l'edició, es tracta de tres obres de referència vilafranquina; en concret la darrera té el seu origen en un matí d'agost del 1943, quan el nen que ara és el mestre creador va rebre del mestre Francesc de Paula Bové el llegat de les partitures dels balls de la nostra festa major, aplegades en el seu llibre, i que Soler va treballar a manera d'obres de Bartók. Tres obres que, en opinió de Joan Pere Gil, podrien agrupar-se en una de sola, com una simfonia en tres moviments, en una música difícil honestament interpretada.

S'assegura que Josep Soler no és profeta a la seva terra però tampoc al seu temps, tot i això l'obra ha de sobreviure, creació del veritable artista i tots els altres, pobres mortals tocats per la passió musical o negats a ella per manca de formació, tenim un deure d'admiració, d'intentar entendre i acostar-nos al treball creatiu del més important músic vilafranquí de tots els temps, amb tot el nostre reconeixement al mestre Tomàs Berdier. Si aquest enregistrament ajuda a fer possible aquest objectiu de reconeguda admiració, tot això que hi haurà guanyat Vilafranca i amb ella tot el Penedès.

J.S.B.

Paton Soler

LA LLUNA

Llibre i CD. Edició de l'autor. Vilafranca, 2010.

PATON SOLER MUSICA I CANTA MANUEL MILÀ I FONTANALS

Llibre i CD. Edició de l'autor. Vilafranca, 2010.

En el cas de *La lluna* estem davant d'un aplec de bona part de les cançons tradicionals catalanes que Paton Soler ha musicat i interpretat una i altra vegada, en total 44 composicions que constitueixen

un magnífic aplec per fer les delícies de grans i menuts. Cançons de tots els temps que hem sentit una i altra vegada però que ara el Paton posa al nostre abast d'una manera senzilla, en un aplec en paper que inclou totes les lletres, sense altres aplicacions amb el complement del CD que les interpreta. Des de composicions tan estrictament vilafranquines com *Ton pare balla el drac* fins *Els tres tambors*, *El comte Arnau* tal i com la va aplegar Milà i Fontanals o *El testament de l'Amèlia*, i encara amb dos popurris finals. Tot i que en línies generals estem davant una àmplia espigolada en el ric repertori tradicional català, tampoc no hi falta alguna adaptació en la lletra o alguna florida en la música, àmbit un i altre on Paton ha comptat amb una prou àmplia col·laboració, no cal dir que se la mereix tota i més constant com és el cantautor vilafranquí en tots els àmbits que tenen a veure amb la difusió musical i la recerca en el patrimoni de lletres i músiques de la nostra terra.

Per altra banda i amb motiu de la celebració del simposi Milà i Fontanals el mes de maig passat, el cantautor vilafranquí ha aplegat en una edició especial limitada sis composicions poètiques de Manuel Milà i Fontanals en llengua catalana, musicades pel mateix Paton i amb un breu text de presentació de cada una d'elles a càrrec de sis coneixedors de l'obra milaniana. L'edició inclou el text de cada poema i la partitura musical corresponent, així com un text final del músic en el qual reflexiona sobre la música aplicada a cada una de les obres. El complement de tot plegat és un CD d'àudio amb totes les peces interpretades per Paton Soler i l'afegitó encara de tres videoclips musicals amb tres de les composicions acompanyades d'imatges. Al darrere sempre la mateixa voluntat tan digna de lloança de difondre i donar a conèixer amb singular pedagogia i simplicitat la poesia de la nostra terra i els seus autors més significats. Certament, una petita joia.

J.M.L.